

В.М. Орлова, канд. екон. наук, доцент
В.П. Самойлик, М.П. Савченко, магістри
Український державний університет залізничного транспорту

ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ: МЕХАНІЗМ ТА ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ

***Предмет дослідження.** Обґрунтовано необхідність формування облікової політики в системі податкового обліку як елемента оптимізації оподаткування через висвітлення організаційних та методологічних аспектів питання.*

***Мета дослідження.** Обґрунтування необхідності формування облікової політики в контексті податкового обліку як елемента оптимізації оподаткування на кожному підприємстві України з докладним пропонуванням можливих варіантів вибору елементів податкового характеру.*

Завдання дослідження:

- створення цілісної системи обліку;
- організація системи управління оподаткуванням у рамках діючого законодавства для зниження податкових витрат і накопичення інвестиційних ресурсів;
- розробка і впровадження нових методів ведення податкового обліку, в рамках діючого законодавства, консолідація обліку та звітності;
- організація служб податкового обліку та системи податкового контролю дослідити зміст і сутність поняття «облікова політика» як спеціальної облікової категорії, яка впливає на організацію фінансово-господарської діяльності підприємства.

***Методи дослідження.** У ході дослідження застосовувалися методи системного аналізу, логічного узагальнення, абстрактно-логічні методи.*

***Результати роботи.** Розробка та впровадження облікової політики підприємства для цілей оподаткування значно спростить роботу бухгалтерії в частині нарахування податків з точки зору повноти, об'єктивності, достовірності їх відображення. Вона спрямована на розкриття невикористаних резервів підприємства за допомогою застосування податкового законодавства, оптимізації податкоутворюючої бази для цілей оподаткування, забезпечення*

інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів для контролю і своєчасного виконання зобов'язань перед державою та уникнення непорозумінь з податковими органами.

***Сфера застосування результатів.** Отримані результати можуть бути використані при розробці податкової облікової політики кожного суб'єкта господарювання.*

***Ключові слова:** облікова політика, організація обліку, підприємство, управління, стратегічне управління, звітність, достовірність.*

Постановка проблеми. Облікова політика щодо податкового обліку є дуже важливою і актуальною темою для будь-якого підприємства. Головне є те, що кожен підприємець повинен усвідомити, що це є інструмент, який можна використати на користь свого бізнесу. Але для того, щоб це зробити, треба розібратися в сутності податкового обліку на підприємстві, що включає в себе акумулювання великих обсягів інформації (як про підприємство, так і законодавства), а також її аналіз з подальшим прийняттям рішення, яке буде відображене у наказі про облікову політику.

Податковий менеджмент є складовою всієї податкової політики, як на рівні держави, так і на рівні підприємства (надалі корпоративний). Він являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з вибором податкової системи, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням. Управління податковими платежами українськими підприємствами в сучасний період також вимагає свого наукового розвитку. Корпоративний податковий менеджмент повинен стати однією з найважливіших функцій управління підприємством, яка, на жаль, поки не має належного теоретичного обґрунтування, а застосовується на практиці безсистемно і лише в цілях зменшення податкових платежів в бюджетну систему, використовуючи часто і незаконні методи, не враховуючи існуючих функціональних взаємозв'язків у внутрішній організаційній структурі підприємства.

Проведений аналіз діючої податкової політики підприємств та практики останніх років виявила об'єктивну потребу розробки нових підходів до податкового менеджменту в рамках управління фінансовими ресурсами і грошовими потоками господарюючих суб'єктів в Україні. Можна зробити висновок про необхідність раціональної і ефективної організації обліку і планування податкових витрат організацій. Мова в даному випадку йде про науково обґрунтовану і практично доцільну систему податкового корпоративного менеджменту, здатну в тій чи іншій

мірі згладити ризики, що виникають у зв'язку з оподаткуванням господарської діяльності організацій і її вплив на облікову політику підприємств в цілому. Ефективна система податкового менеджменту в організаціях здатна виступити сполучною ланкою між різними стадіями і комплексами загальноекономічного менеджменту організацій як тактичного, так і стратегічного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні питання податкового менеджменту висвітлено в працях українських та зарубіжних вчених, серед яких: Ю. Антонова, Л. Безгубенко, О. Безгубенко, О. Кірш, А. Крисоватий, А. Кізіма, А. Єлисеєв, М. Підлужний, К. Ковальчук, Ю. Іванов, К. Петросянц, Т. Греськів, Е. Йолгіна, Н. Макарова, Т. Войтенко [1-11]. Тим часом питання податкового корпоративного менеджменту на мікрорівні ученими-економістами в сучасних умовах господарювання висвітлено недостатньо. Вони, здебільшого, трактують податковий менеджмент як процес управління податками підприємств, який, в свою чергу, регулює їх фінансові відносини з державою в процесі перерозподілу доходів суб'єктів господарювання та формування доходів державного бюджету. В умовах адаптації податкового законодавства України до законодавства ЄС корпоративний податковий менеджмент повинен бути безперервним управлінським процесом, спрямованим на побудову оптимального податкового тиску у поєднанні з реалізацією загальних завдань суб'єкта господарювання. Тому дослідження питання корпоративного податкового менеджменту на мікрорівні в умовах інтеграції України до ЄС є досить актуальним .

Метою статті є розробка пропозицій щодо механізму корпоративного менеджменту і його вплив на формування облікової політики підприємства залежно від його економічної стратегії та напрямів діяльності.

Виклад основного матеріалу. Облікова політика є важливим складовим елементом системи оптимізації оподаткування та взагалі господарсько-фінансової діяльності підприємства. Вона дозволяє альтернативно підійти до визначення розмірів податкових відрахувань, виконувати управління витратами та фінансовими результатами, накопичувати необхідні фінансові ресурси та раціонально використовувати їх на господарські потреби й завдяки всьому цьому уникнути податкових ризиків. Від вдалого розроблення облікової політики в контексті оподаткування підприємство може значно знизити витрати, що стосуються нарахованих податків, та дану різницю грошових коштів використати на господарські потреби підприємства.

У межах оподаткування та податкового обліку ключовими задачами формування облікової політики є:

- створення цілісної системи обліку, що забезпечує формування повної і достовірної інформації про податкові бази господарюючого суб'єкта;

- організація системи управління оподаткуванням у рамках діючого законодавства для зниження податкових витрат і накопичення інвестиційних ресурсів;

- розробка і впровадження оптимальних методів ведення податкового обліку, в рамках діючого законодавства, консолідація обліку та звітності;

- організація служби податкового обліку та системи податкового контролю.

Будь-якому підприємству необхідно передбачати відповідне відображення податкових платежів в системі податкового обліку за допомогою вдало розробленої облікової політики. Адже облікова політика передбачає вибір способів ведення обліку з діючих нормативно-правових актів, національних і міжнародних стандартів обліку. Якщо стандартами не встановлено такі способи ведення обліку тих або інших об'єктів, то підприємство самостійно розробляє відповідні процедури, виходячи з вимог законодавства і нормативних актів з бухгалтерського обліку. Вибір способів ведення обліку здійснюється на єдиних засадах. Всі господарські операції у структурних підрозділах підприємства повинні відображатися в обліку за єдиною прийнятою методологією. Обрана підприємством облікова політика обов'язково має висвітлювати методичні принципи організації й методології податкового обліку за всіма операціями стягнення податків і зборів. Облікова податкова політика є сукупністю конкретних елементів організації податкового обліку, які визначаються підприємством на підставі загальноприйнятих правил і обумовлюються Наказом про облікову політику.

Причинами розробки спеціального документа, що визначає облікову політику підприємства та враховує моменти ведення податкового обліку й входить у систему його внутрішнього нормативного регулювання є:

- застосування різних податкових режимів для різних ситуацій, допуск певних методів для формування податкової бази і надання платникам різноманітних пільг, тобто платник податків може здійснити вибір із декількох альтернативних варіантів;

- відсутність конкретних способів обчислення податків;

- податкове законодавство є громіздким і нестабільним.

Облікова політика підприємства для податкових цілей повинна містити основні питання щодо організації та ведення податкового обліку, визначення, вибір та застосування яких зменшить кількість помилок при веденні податкового обліку, підвищить ефективність і дієвість внутрішнього контролю за його веденням. В умовах невизначеності облікова політика є тим засобом, який дозволить згладити наслідки перманентних змін та розбіжності діючого законодавства в частині оподаткування. До того ж у підприємства виникає можливість шляхом вибору методів обліку впливати на розмір податкових платежів шляхом формування, коригування або вибору нової бази оподаткування відповідно до податкового законодавства, а саме визначення:

- вибору системи оподаткування, обліку та звітності;
- суб'єкту, що здійснює податковий облік
- варіанту ведення податкового обліку;
- робочого плану рахунків та субрахунків підприємства;
- форми первинних документів;
- правил документообігу та технології обробки облікової документації;
- методу нарахування амортизації основних засобів;
- вартість запасів.

В обліковій політиці для цілей оподаткування необхідно передбачити методологію ведення податкового обліку за допомогою розроблених форм його реєстрів, а також порядок відображення в них аналітичних даних податкового обліку і даних первинних документів. Хоча й законодавством передбачено складання лише окремих первинних документів (податкові накладні) і реєстрів для стягнення ПДВ, то в обліковій політиці підприємство може запропонувати зміни до цієї норми, розробивши власні форми податкових бланків, що полегшить роботу бухгалтерії та надасть можливість чітко та правдиво відобразити господарські операції в частині оподаткування.

Висновки. В умовах ринкового середовища дієвим інструментом забезпечення оптимізації оподаткування є облікова політика, на розробку якої значний вплив справляє нестабільність правового середовища в Україні, зокрема податкового. Адже постійні зміни й доповнення в законодавчих та нормативних актах, бухгалтерських стандартах не дають практично ніякої гарантії, що прийнятий варіант облікової політики буде мати юридичну силу протягом тривалого часу. Ефективне стратегічне управління, яке набуває особливе значення в періоди економічної кризи, корупції та нестабільності економіки, неможливе без забезпечення єдиних методологічних принципів до організації та ведення обліку окремих

складових активів, зобов'язань та капіталу, що зумовлює співставлення даних інформаційної бази, забезпечує прозорість інформації. Тому розроблені пропозиції по удосконаленню облікової політики підприємств шляхом зміни структури та змісту Наказу про облікову політику, дають можливість приймати більш гнучкі управлінські рішення. Облікова політика дає можливість розробити модель отримання та обробки інформації, яка буде унікальною для кожного підприємства, забезпечуватиме даними про складні економічні процеси задля оптимізації оподаткування та якісного ведення бухгалтерської роботи.

Бібліографічний список: 1. Антонова Ю.В. Системний підхід до управління справами податкових платежів в Україні // Матеріали Третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції "Підвищення ролі фінансових відносин у комплексному соціально-економічному розвитку регіону". – Д.: Наука і освіта, 2002. – С. 142. 2. Безгубенко Л.М., Безгубенко О.Ю. Синергійні елементи й ефекти податкового менеджменту // Фінанси України. – 2001. – № 10. – С. 97-101. 3. Єлісеєв А.В., Підлужний М.П. Податкове планування. Мінімізація оподаткування законними способами. – Л.: Ліга-Прес, 2003. – 274 с. 4. Іванов Ю.Б., Петросянц К.В. Малий бізнес: управління податками: монографія. – Х.: ВД „Інжек”, 2009. – 352 с. 5. Крисоватий А.І., Кізима А.Я. Податковий менеджмент: навч. посібник. – Т.: Карт-бланш, 2004. – 304 с. 6. Скворцов П.П. Налоговый менеджмент: стратегия и тактика: В 10 кн. – Кн. 1: От стагнации к стабилизации: Практ. рук. / Под ред. В.П. Давыдовой. – К.: Вища школа. 7. О. Кірш та авторський колектив Видавничого будинку «Фактор». Усі фішки єдиного податку. 2017 Мова українська Формат електронна книга (pdf) Кількість сторінок 111. 8. Гресків Т.С. Формування та вдосконалення облікової податкової політики підприємства. – Серія: Економіка та підприємство, 2008 р. – № 6. – С. 76-79. 9. Е.А. Ёлгина, М.И. Мигунова. Учетная политика и оценка налогового риска // Бухгалтерский учет №1 январь 2010. – С. 121-122. 10. Макарова Н.Н. Влияние учетной политики на оценку бухгалтерского и налогового риска // Аудит и финансовый анализ. – № 2. – 2009. – С. 45-49 11. Тетяна Войтенко. Облікова політика – 2010: головне //Податки та бухгалтерський облік №1-2, січень 2010 р. – С.16-22.

Орлова В.Н., Самойлик В.П., Савченко М.П. Влияние корпоративного налогового менеджмента на формирование учетной политики: механизм и пути взаимодействия. Предмет исследования. Обоснована необходимость формирования учетной политики в системе

налогового учета как элемента оптимизации налогообложения через освещение организационных и методологических аспектов вопроса.

Цель исследования. Обоснование необходимости формирования учетной политики в контексте налогового учета как элемента оптимизации налогообложения на каждом предприятии Украины с подробным предложением возможных вариантов выбора элементов налогового характера.

Задачи исследования:

- создание целостной системы учета;
- организация системы управления налогообложением в рамках действующего законодательства для снижения налоговых расходов и накопления инвестиционных ресурсов;
- разработка и внедрение новых методов ведения налогового учета, в рамках действующего законодательства, консолидация учета и отчетности;
- организация служб налогового учета и системы налогового контроля исследовать содержание и сущность понятия «учетная политика» как специальной учетной категории, которая влияет на организацию финансово-хозяйственной деятельности предприятия.

Методы исследования. В ходе исследования применялись методы системного анализа, логического обобщения, абстрактно-логические методы.

Результаты работы. Разработка и внедрение учетной политики предприятия для целей налогообложения значительно упростит работу бухгалтерии в части начисления налогов с точки зрения полноты, объективности, достоверности их отражения. Она направлена на раскрытие неиспользованных резервов предприятия посредством применения налогового законодательства, оптимизации податкоутворяющей базы для целей налогообложения, обеспечения информацией внутренних и внешних пользователей для контроля и своевременного выполнения обязательств перед государством и избежания недоразумений с налоговыми органами.

Сфера применения результатов. Полученные результаты могут быть использованы при разработке налоговой учетной политики каждого предприятия.

Ключевые слова: учетная политика, организация учета, предприятие, управление, стратегическое управление, отчетность, достоверность.

Orlova V.M., Samoilyk V.P., Savchenko M.P. Impact of corporate tax management on the formation of accounting policies: the mechanism and ways of interaction. Subject of study. The necessity of formation of accounting policy in the system of tax accounting as an element of optimization

of taxation due to coverage of organizational and methodological aspects of the question is substantiated.

The aim of the study. Justification of the need for formation of accounting policy in the context of tax accounting as an element of optimization of taxation at each enterprise of Ukraine with a detailed offer of possible options for selecting elements of a tax nature.

Objectives of the study:

- creation of the integral accounting system;
- organization of a tax management system within the framework of the current legislation to reduce tax expenditures and accumulate investment resources;

- development and introduction of new methods of tax accounting, within the framework of the current legislation, consolidation of accounting and reporting;

- organization of tax accounting services and tax control system to investigate the content and essence of the concept of "accounting policy" as a special accounting category that affects the organization of financial and economic activities of the enterprise.

Research methods. During the study, methods of system analysis, logical generalization, abstract-logical methods were used.

Results of work. The development and implementation of enterprise accounting policies for tax purposes will greatly simplify the work of accounting in terms of charging taxes in terms of completeness, objectivity, and reliability of their reflection. It aims at disclosing unused reserves of the enterprise through the application of tax legislation, optimizing the tax base for tax purposes, providing information to internal and external users for monitoring and timely fulfillment of obligations to the state and avoiding misunderstandings with tax authorities.

Scope of results. The results obtained can be used in the development of tax accounting policies for each entity.

Key words: accounting policy, accounting organization, enterprise, management, strategic management, reporting, reliability.

Стаття надійшла до редакції: 27.08.2018 р.